

[Udenrigsministeren.]

mulighed for på et senere tidspunkt at optage andre europæiske lande i pagten, selvom man på det daværende tidspunkt ikke fandt, det var rigtigt at gå videre end til de 12 oprindelige underskrivere af pagten. Pagten fik imidlertid en sådan udformning, at det blev muligt, hvis der var enstemmighed derom, at opfordre enhver anden suveræn europæisk stat, som var i stand til at fremme forudsætningerne i pagten og til at bidrage til det nordatlantiske områdes sikkerhed, til at slutte sig til den. Man talte i virkeligheden allerede på det tidspunkt om Grækenlands og Tyrkiets tilslutning. Disse to lande har en udsat beliggenhed, de har en vital betydning for Vestens forsvar, og det var derfor rimeligt, at man allerede dengang overvejede, om det ikke var muligt på en eller anden måde at knytte dem til det fælles forsvar, som vi bygger op til beskyttelse af freden.

På baggrund heraf rettede de to lande sidste efterår til de tre stormagter De Forenede Stater i Amerika, Frankrig og Storbritannien en henvendelse med anmodning om at blive optaget i NATO. Denne sag blev drøftet på det nordatlantiske råds-møde i New York i september i fjor, men dengang fandt man ikke, at tiden endnu var moden dertil. Man var ikke enig om at opfordre Grækenland og Tyrkiet til at slutte sig til pagten, men man tænkte sig i stedet for en ordening, hvorved Grækenland og Tyrkiet blev knyttet til det planlægningsarbejde, forsåvidt det angik forsvaret af Middelhavet, som var under udarbejdelse. Grækenland og Tyrkiet tiltrådte dengang denne tanke, men det var utvivlsomt i mangel af en bedre ordening.

Denne ordening opfyldte imidlertid ikke de forventninger, man havde stillet til den. Grækenland og Tyrkiet fandt ikke — og utvivlsomt med rette —, at dette samarbejde på planlægningsområde kunne tilfredsstille deres sikkerhedsproblem, kravet om at opnå den samme sikkerhed som de andre lande i Atlantpagten, og de rejste påny spørgsmålet om en ordening, der kunne give dem denne ønskede sikkerhed, og det var ikke mindst i Tyrkiet, at disse ønsker var stærkt fremme. Der var i Tyrkiet en levende følelse af, at det var nødvendigt at få en afgørelse på dette spørgsmål, og der blev i virkeligheden i Tyrkiet rejst spørgsmål om, hvorledes man skulle stille sig, såfremt det ikke lykkedes at få en tilfredsstillende ordening på sikkerhedsspørgsmålet.

Under disse omstændigheder var det, at den amerikanske regering i maj måned

på det nordatlantiske stedfortrædermøde i London foreslog, at man optog spørgsmålet om de to landes tiltræden af pagten. Der fandt derefter en lang og indgående drøftelse sted i stedfortrædermødet, og man undersøgte alle de problemer, der knytter sig til denne sag både af politisk og militær karakter.

Under disse forhandlinger i stedfortræderrådet gav Danmark sammen med en række andre lande som Canada, Holland og Norge — og i begyndelsen vist i virkeligheden også på linie med, hvad der var den fremherskende opfattelse i lande som Storbritannien og Frankrig — udtryk for den stilling, at vi syntes, der måtte kunne findes en anden udvej end at optage de to lande i pagten. Det var ikke, fordi vi på nogen måde undervurderede disse landes berettigede krav om yderligere sikkerhed. Disse lande har naturligvis samme krav på sikkerhed, som vi har, og når de føler sig knyttet til Vesten, er der ikke noget mærkeligt i, at de søgte at løse deres sikkerhedsproblem ved at blive optaget i NATO. Vi kritiserede naturligvis på ingen måde, at de søgte denne optagelse, lige så lidt som vi gav udtryk for nogen uvenlig indstilling overfor disse folk eller for, at vi ikke havde den tilstrækkelige respekt for dem. Men der var og er naturligvis betænkeligheder knyttet til deres optagelse. Det var ikke uden grund, man kunne diskutere denne sag frem og tilbage, og — som jeg sagde — andre lande delte vore synspunkter i betydelig udstrækning.

Men efterhånden som forhandlingerne skred frem, som argumenterne blev ført til bunds og oplysningerne kom til at foreligge, trak en række af de lande, som oprindeligt havde været imod, sig tilbage fra dette standpunkt og tilsluttede sig tanken om Grækenlands og Tyrkiets optagelse i NATO, og da vi nåede frem til forhandlingerne i Ottawa, var stillingen den, at der ved den første drøftelse i Atlantpagtrådets møde i realiteten kun var to lande, der udtalte sig imod optagelsen, nemlig Danmark og Norge, og da den endelige afgørelse stod for, erklærede Norge, at det var rede til at stemme for de to landes tilslutning til pagten. Derved blev Danmark tilsidst faktisk det eneste land, som opretholdt modstanden mod at indbyde de to lande.

Nu er det fuldt berettiget at spørge: Hvad var det, der førte til denne ændring i indstillingen? Hvad var årsagen til, at disse lande til sidst accepterede tanken, og hvad var årsagen til, at man også fra dansk side, da den endelige afgørelse ved slutningen af rådsrådet skulle træffes, stemte for reso-